

Directiejaarverslag 2015

Nederlandse Vereniging van Dierentuinen

1. Introductie.

Het directieverslag 2014 van de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen (verder NVD) omvat een weergave van wat er in het afgelopen jaar is gebeurd. Bij de opbouw van het verslag is uitgegaan van de drie kernactiviteiten van de NVD, te weten belangenbehartiging, kwaliteitsbewaking en het bevorderen van de gezamenlijkheid. Het verslag begint met de feitelijkheden van bestuur en leden en eindigt met een toelichting op de jaarrekening. De jaarrekening is digitaal toegevoegd.

2. Algemeen

Bestuur NVD

- Samenstelling en zittingsduur leden

In 2015 bestond het bestuur van de NVD uit drie personen:

Marc Damen (voorzitter en dieraangelegenheden)

Robin de Lange (penningmeester) t/m 26/11/15

Rob Huppertz (penningmeester) vanaf 26/11/15

Coen de Ruiter (bestuurslid)

De bestuursfuncties worden voor een periode van 3 jaar vervuld en kunnen twee maal worden verlengd. Op dit moment is het wisselrooster als volgt:

Naam	Datum intreden	Datum uittreden
Marc Damen	20/12/2012	20/12/2015 (eerste termijn)
Marc Damen	26/11/2015	26/11/2019 (tweede termijn)
Robin de Lange	22/11/2006	22/11/2015 (laatste termijn)
Rob Huppertz	26/11/2015	26/11/2018 (eerste termijn)
Coen de Ruiter	15/05/2014	15/05/2017 (eerste termijn)

- Bestuursvergaderingen

In 2015 heeft het bestuur 4 keer vergaderd, in februari, april, juli en oktober, waarvan één keer telefonisch.

Leden

- Samenstelling

Sinds 1 januari 2015 bestaat de NVD uit de volgende 12 leden.

Apenheul
DierenPark Amersfoort
Dierenpark Emmen
Dierenrijk

Diergaarde Blijdorp
Dolfinarium Harderwijk
GaiaZOO
Koninklijke Burgers' Zoo
Natura Artis Magistra
Ouwehands Dierenpark Rhenen
Safaripark Beekse Bergen
Vogelpark Avifauna

In de loop van 2015 werd duidelijk dat de dierentuinen die onder Zodiac Zoos vielen, werden overgenomen door Libéma. AquaZoo Friesland en ZooParc Overloon wilden weer lid worden van de NVD en Dierenpark Wissel werd opgeheven. Aan het eind van 2015 is besloten na een toetredingsvisitatie AquaZoo Friesland per 1 januari 2016 toe te laten als lid.

- **Ledenvergaderingen**

De Algemene Ledenvergaderingen van de directies hebben 2 keer plaatsgevonden, in juni in Apenheul en in november in Burgers' Zoo.

In 2015 zijn er nieuwe statuten vastgesteld en is er een nieuw Huishoudelijk Reglement gemaakt en goedgekeurd. Deze zijn aan de directieleden toegestuurd en zijn voor NVD leden ook te vinden op de NVD portal.

NVD bureau

In 2015 bestaat het NVD bureau uit 1.4 FTE en drie medewerkers:

Directeur
Coördinator kennis en leden
Officemanager

3. Belangenbehartiging

Om de belangen van de NVD leden te behartigen, neemt de NVD deel aan onderstaande gremia. Daarnaast onderhoudt de NVD nauwe contacten met het betrokken Ministerie van Economische Zaken zowel rechtstreeks vanuit het NVD bureau als via de Werkgroep Wet en Regelgeving.

- IUCN Participantenraad

De NVD maakt deel uit van de IUCN participantenraad. In 2015 is er drie keer vergaderd. Dit jaar zijn er geen concrete samenwerkingsprojecten tussen de NVD en andere IUCN leden geweest.

- Gastvrij Nederland

De NVD is lid van deze Nationale Raad voor Toerisme, Recreatie, Horeca en Vrije Tijd. Een belangenorganisatie vanuit VNO-NCW/MKB, die de sector op de kaart zet bij o.a. het Ministerie van Economische Zaken. De sector heeft een jaaromzet van 68 miljard en biedt werk aan meer dan 600.000 mensen. In 2015 is vier keer vergaderd en is er meer vaart gezet achter het actieprogramma, waarin een aantal speerpuntprojecten zijn gepositioneerd.

Via Gastvrij Nederland zijn voor 2015 de volgende speerpunten geformuleerd: investeren in bestemming Nederland (o.a. toerismespreiding en behoud van het lage BTW tarief), stimuleren van ondernemerschap (o.a. het aanpassen van de werkkostenregeling) en het faciliteren van werkgelegenheid (o.a. aanpassen van de wet Werk en Zekerheid). In 2016 zal een manifest worden gemaakt en zullen de politieke partijen worden benaderd om het belang van de sector te benadrukken en invloed uit te oefenen tijdens de voorbereidingen van de verkiezingsprogramma's voor de verkiezingen in 2017.

Als deel van deze Raad is in 2015 een afspraak geweest met de heer M. van Straelen, voorzitter van MKB Nederland. Daar heeft de NVD samen met een aantal andere verenigingen de zorgen over het sociale stelsel aan de orde gesteld. Met deze informatie heeft MKB Nederland met de Minister van Sociale Zaken de onvrede aan de orde gesteld. De verwachting is dat e.e.a. in 2016 zal worden bijgesteld (o.a. de Wet Werk en Zekerheid en de termijn tussen twee contracten).

- EAZA

De NVD is geassocieerd lid van EAZA en in dat kader maakt de directie deel uit van de Legislation Committee, waar besproken wordt welke wetgeving er in Brussel in voorbereiding is en hoe we onze eigen MEP's in Brussel kunnen mobiliseren als dat nodig is. De Legislation Committee wordt gevoed door Daniel Nuijten (EU Policy Manager) van EAZA, die onze vooruitgeschoven post in Brussel is. Voorzitter is de directeur van de Zweedse Nationale Association en leden zijn Nederland (twee leden van de NVD), Portugal, Hongarije, Engeland (2 leden) en Duitsland. In de loop van het jaar werd duidelijk dat het wellicht handiger zou zijn om de voorzitter van de Wet- en Regelgeving commissie zitting te laten nemen in de Legislation Committee. Dat is per september 2015 geëffectueerd.

De NVD is ook lid van het Association Committee van EAZA. Eens per jaar, tijdens het EAZA congres, vindt een vergadering plaats. Indien nodig volgt een tweede vergadering ergens in het voorjaar. Meestal zijn de contacten na de jaarlijkse vergadering vooral telefonisch of per mail.

Jaarlijks bezoekt het NVD bureau de EAZA congressen (onder andere om eerder genoemde vergaderingen bij te wonen). De directie bezocht in 2015 ook de EAZA

Directors Day, daar is nu ook de Annual General Meeting aan gekoppeld. Deelname aan de Directors Day is mede afhankelijk van de te bespreken onderwerpen.

- Werkgroep Wet- en Regelgeving

In het kader van de belangenbehartiging, overlegt de Werkgroep Wet- en Regelgeving onder voorzitterschap van Lisette de Ruigh (Dierenpark Emmen) en met de directie van de NVD regelmatig op ambtelijk niveau met het Ministerie van Economische Zaken, RVO of de NVWA.

In 2015 is er door de Wet en Regelgevingscommissie twee keer vergaderd. Daarnaast is er regelmatig telefonisch en mail overleg om op ontwikkelingen te kunnen reageren of in te springen. Er zijn gesprekken gevoerd met het Ministerie van Economische Zaken over de diergezondheidsverordening, het enten bij dierziekten, de AI richtlijn en we zijn opgenomen in de berichtgeving over het Technisch Uitvoeringsoverleg.

Met de RVO is gesproken over de Cites regelgeving en de veranderde opzet van de inspecties vanuit de overheid in het kader van de Wet Houders van Dieren (voorheen dierentuinenbesluit)

Met de NVWA is een aantal gesprekken geweest om de regelgeving, die voor de NVD tuinen niet altijd efficiënt is, te optimaliseren. De NVWA vroeg om medewerking van de NVD bij de inspectie door de Food and Veterinary Office uit Europa, die de werkwijze van de NVWA ging inspecteren. Een aantal NVD dierentuinen heeft hieraan medewerking verleend en de resultaten en mogelijke wijzigingen aan de NVWA inspecties in Nederland worden in 2016 verder besproken.

Op verzoek van de NVWA is er door de NVD een overzicht gemaakt van de inspecties door verschillende overheidsinstanties. Op deze wijze wordt geprobeerd de inspecties meer efficiënt te laten verlopen, door inspecties te combineren. Dat moet voor beide partijen in kosten en tijd gaan schelen. In 2016 zal hier verder aan worden doorgewerkt.

Belangrijke ontwikkeling was de inrichting van de Lijst Invasieve Exoten, die vanuit Europa zou moeten worden aangenomen. De NVD heeft in de gesprekken laten weten dat de samenstelling van de lijst nogal willekeurig was en wil graag in gesprek blijven wanneer de lijst wordt aangepast. Uitgangspunt is dat de NVD leden een uitzonderingspositie krijgen op dit dossier. De NVD is niet tegen het bestrijden van invasieve exoten op zich, maar de samenstelling van de lijst is willekeurig en daar wil de NVD over meepraten. Op dit moment is het zo, dat de dieren die op de IAS (Invasive Alien Species) staan niet meer mogen worden gehouden of mee mag worden gefokt. Dieren die op dit moment in de collectie zitten, mogen nog tot hun natuurlijke dood in de collectie blijven. Er zijn twee bijeenkomsten geweest, door de overheid georganiseerd. De NVD is daarvoor uitgenodigd en is ook daarbij aanwezig geweest. De discussie is nog niet afgerond en loopt in 2016 door.

De NVD heeft aan de NVWA voorgesteld om een workshop te houden met de NVWA ambtenaren en de curatoren/dierenartsen van de NVD om helder te krijgen waar iedereen zich nou precies mee bezig houdt en hoe we het beste onze krachten kunnen bundelen. De NVWA heeft aangegeven dat een uitstekend idee te vinden. De invulling

van de workshop en de keuze van de genodigden zullen door beiden partijen worden opgepakt. Voorstel is om dat in 2016 te gaan organiseren.

Een inbeslaggenomen zending van paradijsvogels die conform de afspraken met de overheid werden opgevangen door Avifauna werden plotseling bestemd om over te brengen naar een ander park (waarbij een fors geldbedrag zou worden betaald aan NVWA). De Commissie is in samenwerking met de voorzitter van de NVD in gesprek gegaan met NVWA, IBG en EZ. Ondanks toezeggingen de deal met deze dieren voor te leggen aan de RVO visitatie commissie is dit niet gebeurd en het is eind 2015 nog steeds onduidelijk wat er met deze dieren gaat gebeuren.

4. Kwaliteitsbevordering

- Ethische code

Er is in 2015 een begin gemaakt met het actualiseren van de Ethische Code. Dit is een basiscode waar alle leden van de NVD aan moeten voldoen. De Code is in de novembervergadering geaccordeerd en komt op de NVD site te staan. In de loop van 2016 zal hiervoor ook een sanctiebeleid voor worden gemaakt.

- Toekomstvisie

In 2015 is de ontwikkeling van de toekomstvisie van de NVD verder ter hand genomen. Begin 2015 zijn interne en externe stakeholders gesproken door de directie en het bureau Schuttelaar en partners. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met medewerkers en directies van de NVD tuinen en namens externe stakeholders zijn er gesprekken geweest met de Raad voor de Dieraangelegenheden, Dierenbescherming, IUCN, Ministerie Economische Zaken, RVO en de Universiteit van Maastricht. De resultaten en opvallende verschillen en overeenkomsten zijn in de juni vergadering gepresenteerd en besproken.

De volgende stap was om de informatie uit de stakeholdergesprekken om te zetten in een werkbaar model, waar de NVD leden mee aan de slag zouden kunnen. Daarvoor is het Bureau BusinessPartners in de arm genomen, die met het zogenaamde OGSM model (Objectives, Goals, Strategies, Measures) dit proces hebben begeleid. De directie en het begeleidende bestuurslid hebben een eerste opzet van dit model gemaakt, dat op 7 oktober met de klankbordgroep en het bestuur is besproken. Daar is een ingevuld voorstel van het model uit voortgekomen, dat op 14 oktober door de deelwerkgroepen van curatoren, educatoren, PR & M en de NWWO in een tweede bijeenkomst van concrete strategieën tot en met actiepunten is uitgewerkt.

Visie NVD 2016 - 2020:

De NVD leden staan bekend als kwaliteitsdierentuinen door te inspireren tot liefde en respect voor de natuur

Op de Algemene Ledenvergadering van 26 november is het uitgewerkte model aan de leden gepresenteerd. Er is een visie van de NVD gepresenteerd en er zijn vier strategieën met bijbehorende actiepunten benoemd die in de komende jaren zullen worden uitgewerkt. De

leden hebben dit voorstel geaccordeerd. Met dit model heeft de NVD een helder handvat waarmee de toekomstvisie kan worden gevolgd en waar nodig bijgestuurd.

Op de themadag in januari 2016 zal de toekomstvisie aan de medewerkers worden gepresenteerd.

- **Visitaties 2015**

In 2015 heeft de visitatiewerkgroep de nieuwe procedures voor de visitaties en voor de visitatie van nieuwe leden in de ledenvergadering van juni gepresenteerd. Aangezien er in de afgelopen 10 jaar geen nieuwe leden bij waren gekomen en er sprake van was dat in 2015 twee dierentuinen (AquaZoo Friesland, ZooParc Overloon) zich (weer) bij de NVD zouden willen aansluiten, was het nodig een visitatiesysteem voor nieuwe leden vorm te geven. In 2015 zouden ook weer 4 dierentuinen worden gevisiteerd: Blijdorp, GaiaZOO, Artis en Amersfoort. Door omstandigheden heeft de visitatie van Artis niet plaatsgevonden en is deze verplaatst naar 2016.

In 2015 is een begin gemaakt met de voorbereidingen van de nieuwe educatievisite. Er zal een voorzet worden gedaan voor een nieuw systeem en in 2016 zal dat nader worden uitgewerkt en getest.

5. Bevorderen onderlinge samenhang

- **Activiteiten werkgroepen**

- **Arbogroep**

De Arbogroep is in het afgelopen jaar van samenstelling veranderd. De oorzaak hiervoor is wisselend: een aantal leden is met pensioen gegaan en er zijn binnen de leden reorganisaties geweest, waardoor sommige functionarissen een andere taak hebben gekregen.

Het is een goede ontwikkeling dat er binnen de dierentuinen op dit gebied steeds meer professionals komen, waardoor de verwachting is dat het kennisniveau weer snel op peil zal zijn.

Onderwerpen die in 2015 aan de orde zijn gekomen zijn:

- a. Het toezicht, beveiligen en oplossen van storingen tijdens de sluiting van het park
- b. De plaagdierbestrijding. Als gevolg van nieuwe wetgeving mogen buiten geen anticoagulantia meer gebruikt worden voor rattenbestijding, zonder speciale toestemming van het betrokken ministerie en een verplichte opleiding. Hiervoor is een overgangsperiode van 2 jaar ingesteld
- c. Keuring van installaties, gereedschappen en onderhoudssystemen. Er is een presentatie gehouden van onderhoudssoftware, waarmee een professioneringsslag in de uitvoering kan worden gemaakt.

In 2015 zijn geen vergaderingen geweest. Het voorzitterschap en het faciliteren van de Arbogroep lag voorheen bij het NVD bureau, maar door het terugbrengen van het aantal FTE's is dat bij de werkgroep zelf terecht

gekomen. Normaal gesproken vindt een vergadering plaats op de themadag en deze is van november 2015 verplaatst naar januari 2016.

- Curatoren

In 2015 zijn er geen curatoren overleggen geweest. Dit werd veroorzaakt doordat de themadag, waarop altijd een overleg wordt gepland, is verplaatst naar januari 2016.

De Werkgroep Voeding van de curatoren heeft in 2011 een overeenkomst afgesloten met Arie Blok Diervoeders voor het leveren van duurzame soja. Deze overeenkomst loopt eind 2015 af en in 2016 zal opnieuw worden overlegd of de NVD dierentuinen met deze afspraak willen doorgaan. Dit past goed in de toekomstvisie van de NVD, waarin we aangeven meer het voortouw te nemen in duurzaamheid.

- Educatoren

In 2015 is de NVD Educatie Commissie (NEC) twee keer bij elkaar geweest. De voorjaarsvergadering was op 19 mei in GaiaZOO en er is een inspiratiebezoek afgelegd aan het Spoorwegmuseum en Museum Speelklok. Vanwege het verzetten van de NVD themadag is de najaarsbijeenkomst verplaatst naar januari 2016.

Er is een nieuw beleidsdocument geschreven waarbij het doel van de NEC is geformuleerd als: Het waarborgen van de kwaliteit van educatie binnen de NVD; het vergroten van de kennis op het gebied van dierentuin educatie; het maken van beleid en het inspelen op actualiteiten en zorg voor vernieuwing.

De Educatiewerkgroep zal in 2016 samen met de CKL de educatievisitatie nader gaan invullen. Het is de bedoeling dat na 2017 de educatie visitatie samen met de visitatie dierenwelzijn en veiligheid zal plaatsvinden.

- Harpij

De directie heeft eens per jaar overleg met het bestuur van Harpij, de vereniging voor dierentuinmedewerkers.

Jaarlijks besteedt Harpij het legaat van Van Duinhoven/Faassen aan de NVD diervverzorgers. In 2015 is dit besteed aan:

- a. 6 diervverzorgers uit 5 verschillende NVD tuinen hebben kunnen deelnemen aan het 5^e ICZ congres in Leipzig
- b. 23 diervverzorgers uit 9 verschillende NVD dierentuinen hebben deel kunnen nemen aan de Primate Nutrition Workshop (gevalideerd door EAZA) in Diergaarde Blijdorp
- c. Een deel van de bijdrage voor 2016 is besteed aan het uitbrengen van een Harpij Boekje Basiskennis Diertraining, zodat dat voor NVD Harpijleden gratis ter beschikking kan worden gesteld. Het boekje zal in 2016 gaan verschijnen.

- NWWO

De NVD Werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek (NWWO) is actief na goedkeuring van de ALV van 1 november 2012 en bestaat in 2015 uit de volgende personen:

Drs. L. de Ruigh (Manager Operations & Living Collection Wildlands
Adventure Zoo Emmen, voorzitter)
Prof. Dr. J.A.R.A.M. van Hooff (emeritus hoogleraar Ethologie Universiteit
Utrecht)
Dr. J. Komen (Associate Professor Animal Breeding and Genomics Group
WUR)
Drs. R. van der Meer (senior curator DierenPark Amersfoort)
Dr. J.J.M. Pereboom (chair research committee EAZA)
Drs. F.E. Rietkerk (Zoölogisch Directeur Apenheul)
Prof. B.M. Spruijt (Ethology and Welfare, Universiteit Utrecht)
M.M. van Aggelen (directeur NVD)

De NWWO is in 2015 drie keer bij elkaar geweest en daarnaast hebben nog gesprekken plaatsgevonden met de Universiteit van Wageningen en Utrecht.

In 2014 is door de werkgroep geïnventariseerd welke onderzoeksvragen er waren bij de NVD leden. Een longlist aan onderwerpen was daarvan het resultaat. Er is per NVD tuin een contactpersoon gevonden, die de mogelijke onderzoeken kan gaan coördineren. Om te bekijken welke onderzoeksvragen voor een universiteit interessant zijn, is een 'matchmaking' bijeenkomst georganiseerd met de Wageningen Universiteit (WUR) waar een viertal hoogleraren van diverse vakgroepen hebben aangegeven aan de NWWO met welke onderwerpen zij bezig zijn en hoe de vragen vanuit de NVD tuinen daar in kunnen passen. Daarnaast is contact opgenomen met de Universiteit van Utrecht en ook daar zijn samenwerkingsmogelijkheden op onderwerpen die vanuit de dierentuinen zijn aangedragen.

Uiteindelijk is in overleg met de dierentuinmensen in de NWWO een shortlist van onderzoeken opgesteld, waar de NVD tuinen in kunnen gaan participeren. Er is gekozen voor:

1. Afwijkingen aan het locomotieapparaat (o.a. bumble feet, bodembedekking en mobiliteit.
2. Cortisol c.q. stress gerelateerde problemen
3. Huidproblemen
4. Vitamine D
5. Wel/niet snijden van voedsel
6. Optimaal voedingsregime bij mixed exhibits
7. Partnerkeuze

Op dit moment wordt er door de Universiteit van Utrecht al gewerkt aan de effecten van castratie op gorilla's (10 à 20 jarige dataverzameling gestart in 2015), het gedrag van chimpansees op nieuwe behuizing en het gedrag van tijgers met betrekking tot voederregimes. Geconcludeerd is dat de activiteiten van de NWWO aansluiten bij de strategie, die de NVD aan het ontwikkelen is en de uitbreiding van de commissie (of inrichting van een tweede subcommissie) met betrokkenen en wetenschappers uit de richting van het bezoekersonderzoek.

- PR & M

De PR & M werkgroep is in 2015 één keer bij elkaar geweest. In deze bijeenkomst is een aantal punten besproken en geëvalueerd. Het bleek dat een aantal leden ontbrak bij de overleggen, maar toch bleken de leden wel degelijk het nut in van dit overleg te zien. De aangesloten dierentuinen moeten elkaar weten te vinden op inhoud, want er is afgesproken dat er onder de noemer van de NVD geen gezamenlijke marketingactiviteiten plaatsvinden.

- **Visitatiewerkgroep**

De visitatiewerkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van Apenheul, Diergaarde Blijdorp, DierenPark Amersfoort en de directie van het NVD bureau en is in 2015 één keer bij elkaar geweest. Met ingang van dat overleg zal de coördinator Kennis en Leden vanuit het NVD bureau de directeur van het bureau vervangen. Er is een voorzet gedaan voor de combinatie met de educatievisitatie.

- **Wet- en regelgeving werkgroep**

De Wet- en Regelgeving werkgroep bestaat uit Lisette de Ruigh (Dierenpark Emmen;voorzitter), Tom Hendrikse (DierenPark Amersfoort), Wineke Schoo (Koninklijke Burgers' Zoo), Jacques Kaandorp (Safaripark Beekse Bergen) en Marielle van Aggelen (directeur het NVD bureau). De activiteiten van deze werkgroep staan beschreven bij het onderdeel 'Belangenbehartiging'.

- **Themadag/Hospitality day**

In 2015 is er geen Hospitality Day georganiseerd. De eerstvolgende Hospitality Day zal in 2016 plaatsvinden in het kader van het 50 jarig jubileum. Vanaf 2015 zal de Hospitality Day Relatiedag gaan heten.

De themadag 2015 is in 2015 niet georganiseerd, maar uitgesteld tot januari 2016 om dieper te kunnen ingaan op de toekomstvisie 2016 – 2020 van de NVD.

- **Directiestudiereis**

In 2015 is er geen directiestudiereis georganiseerd.

Financiën

- Legaat van Duinhoven/Faassen

In de ledenvergadering is afgesproken dat de rente op het legaat Van Duinhoven/Faassen besteed mag worden door Harpij aan de diervverzorgers van de NVD tuinen.

Jaarrekening 2015

De jaarrekening is bijgevoegd. Een paar opmerkingen bij de jaarrekening:

- Het bedrag van de contributie is voor tuinen met meer dan 1 miljoen bezoekers €15.500, voor tuinen tussen de 500.000 en 1 miljoen bezoekers is €12.500 en de tuinen met minder dan 500.000 bezoekers €9000 euro exclusief BTW. Voor elk park dat deel uitmaakt van een consortium is voor het tweede of volgende park de bijdrage € 3250. Dat is geen wijziging ten opzichte van 2014

De jaarrekening is voorgelegd ter controle aan de financiële commissie en die stelt de ALV voor om aan het bestuur en de directie décharge te verlenen.

0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0